

Elämänlaatu Euroopassa: Subjektiiivinen hyvinvointi

Tiivistelmä

Johdanto

Miten tietoa subjektiiivisestä hyvinvoinnista eli siitä, millaisena ihmiset kokevat elämänlaatunsa, voidaan käyttää politiikanteossa? Entä ovatko tällaiset tiedot tärkeitä, kun huomioon otetaan Eurooppaa tällä hetkellä koettelevat taloudelliset haasteet? Tässä raportissa esitetään politiikanteon kannalta olennaiset uudet havainnot, jotka saatiin Eurofoundin vuosina 2011–2012 toteuttamasta kolmannesta Euroopan elämänlaatuselvityksestä (European Quality of Life Survey, EQLS). Raportista käy ilmi, miten hyvinvointia koskevat tiedot voivat auttaa poliittisia päättäjiä tunnistamaan, mitä ryhmiä ja maita talouskriisi on koetellut kovimmin, ja mitkä ryhmät ja maat ovat selviytyneet odotettua paremmin. Se tarjoaa myös uutta taustatietoa poliittista päätöksentekoa varten.

Raportissa verrataan maita ja ryhmiä EU:n silloisissa 27 jäsenvaltiossa ja määritetään hyvinvoinnin tekijät sekä ne tekijät, jotka voivat suojata yksilöitä hyvinvoinnin vähentymiseltä. Siinä tarkastellaan myös, miten subjektiiivinen hyvinvointi on muuttunut vuosina 2007–2011 koko EU:ssa sekä yksittäisissä jäsenvaltioissa. Raportissa ei tyydytä käyttämään pelkästään ilmoitettua tyytyväisyyttä elämään, vaan siinä tarkastellaan kaikkia subjektiiivisen hyvinvoinnin käsitteitä, mukaan luettuina hedoninen hyvinvointi (lyhyen aikavälin tunteukset), eudaimoninen hyvinvointi (miten hyvin ihminen toimii elämässään) ja tyytyväisyys elämän eri puoliin.

Taustaa

Poliittisten päättäjien on saatava kuva kriisin todellisesta vaikutuksesta ihmisten elämään. Kriisi tuntuu syventäneen eriarvoisuutta ja vaikuttaneen enemmän jo entisestään heikommassa asemassa oleviin väestöryhmiin. Tukevatko hyvinvointia koskevat tiedot tätä näkemystä?

Monet ovat väittäneet, että nykyisestä kriisistä selviämiseksi ja uuden kriisin estämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin on kuuluttava uusia indikaattoreita. Vuonna 2009 annettussa Euroopan komission tiedonannossa ”BKT ja muut indikaattorit – Edistyksen mittaaminen muuttuvassa maailmassa” vaaditaan

kokonaisvaltaisempaa otetta mittaamisessa, myös hyvinvoinnin mittaamisessa, ja keskittymistä enemmän voimavarojen ja aikaansaannosten jakaantumiseen erilaisten sosiaalisten ja taloudellisten ryhmien sekä alueiden välillä. Euroopan elämänlaatuselvityksestä saatavat tiedot ovat tällaisen keskustelun keskeinen perusta.

Keskeiset havainnot

Hyvinvointi on suurinta Pohjois-Euroopan sosiaalidemokraattisissa maissa (Tanska, Suomi, Alankomaat ja Ruotsi) ja vähäisintä Bulgariassa, Kreikassa, Unkarissa, Latviassa ja Romaniassa. Hyvinvointi on verrannollinen asukasta kohden laskettuun bruttokansantuotteeseen (BKT), mutta useissa maissa on saavutettu suurempi hyvinvointi kuin mitä pelkästään BKT:n perusteella voisi olettaa.

Lähes kaikissa maissa hyvinvointi on vähäistä ainakin yhden mittapuun perusteella arvioituna. Esimerkiksi vaikka Yhdistyneessä kuningaskunnassa yleinen hyvinvointi on suurta, elinvoimaisuuteen ja naapurustoon kuulumisen tunteeseen liittyvät tulokset ovat alhaisimmat. Virossa ja Latviassa ollaan vähiten tyytyväisiä terveyteen.

Hyvinvointi on vähäistä sairauden tai vamman rajoittamien ihmisten, työttömien, eronneiden ja keski-ikäisten (35–49-vuotiaat) ryhmissä.

Yleisen hyvinvoinnin vaihtelu on suurinta Kyproksella, Unkarissa ja Romaniassa. Saksa ja Yhdistynyt kuningaskunta seuraavat tiukasti perässä. Analyysistä käy ilmi, mitkä hyvinvoinnin erot olivat missäkin maassa suurimpia. Esimerkiksi suurituloisten ja pienituloisten välinen hyvinvoinnin ero oli suurin Bulgariassa ja sukupuolten välinen ero oli suurin Kyproksella, Portugalissa ja Romaniassa.

Tyytyväisyys elämään lisääntyi hieman vuosina 2007–2011, mutta onnellisuus väheni ja koettu sosiaalinen syrjäytyminen lisääntyi. Tämä viittaa siihen, että hyvinvointi on tosiasiassa alkanut polkea paikallaan kriisin aikana. On tärkeää huomata, että eri alueiden tulokset eroavat toisistaan, ja Euroopan keskiarvoa on kohottanut sellaisissa uudemmissa

jäsenvaltioissa kuin Bulgaria ja Romania tapahtunut nousu.

Niissä maissa, joissa hyvinvointi on kasvanut – etenkin Baltian maissa, Irlannissa, Etelä-Euroopan maissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa – hyvinvoinnin kasvusta on päässyt nauttimaan ylimpään tuloneljännekseen kuuluva väestönosa. Sitä vastoin hyvinvointi on vähentynyt eniten alimpaan tuloneljännekseen kuuluvassa väestönosassa.

Vahvimpia hyvinvointia ennakoivia muuttujia olivat aineellinen puute, terveys, työn ja perhe-elämän tasapaino ja ajanpuute sekä tyytyväisyys julkisiin palveluihin.

Muuttajat vaihtelivat käytetyn mittapuun mukaan. Esimerkiksi vahvin yksinäisyyttä ennakoiva muuttuja oli leskeksi jääminen, ja vahvin stressiä ennakoiva muuttuja oli työn ja perhe-elämän tasapaino.

Muuttajat vaihtelivat myös tutkimuksessa käytettyjen maaryhmien mukaan. Terveys oli merkittävin yksittäinen tekijä elämään tyytyväisyydessä sosiaalidemokraattisten maiden ryhmässä. Tyytyväisyys julkisiin palveluihin oli toiseksi merkittävin tekijä Etelä-Euroopan maiden ryhmässä.

Yksityiskohtaisessa analyysissä paljastui muutamia yllättäviä tuloksia.

- Köyhyyden sosiaaliset näkökohdat, kuten se, ettei pysty kutsumaan vieraita kylään, olivat merkittävimpiä muuttujia elämänlaatututkimuksen pohjalta laaditussa köyhyysindeksissä.
- Tärkein elämään tyytyväisyyttä heikentävä asumiseen liittyvä tekijä oli epävarmuus siitä, saisiko jatkaa asumista kodissaan.
- Alle 12 kuukauden pituiset määräaikaiset työsuhteet heikensivät erityisen paljon elämään tyytyväisyyttä. Sen sijaan 12 kuukauden pituisilla tai sitä pidemmällä määräaikaisilla työsuhteilla ei ollut merkittävää kielteistä vaikutusta.
- Ystävien tapaaminen kasvotusten vaikutti vahvasti hyvinvointiin, kun taas välillinen kontakti (puhelimitse tai sähköpostitse) vaikutti siihen tuskin lainkaan.
- Kun muiden tekijöiden vaikutus suljetaan pois, maaseudulla asuvien ihmisten hyvinvointi on suurempaa kuin kaupungissa asuvien.

Päätelmät

Tiedoista käy selvästi ilmi, miten tärkeää on kiinnittää erityistä huomiota joihinkin ihmisryhmiin – vammaan tai huonon terveyden rajoittamiin, työttömiin ja keski-ikäisiin. Tietojen perusteella monen maan on myös herättävä huomaamaan, että niissä hyvinvointi on vähäistä tai laskussa. Muun muassa Virossa, Kreikassa ja Ruotsissa hyvinvointi on vähentynyt huomattavasti.

Joidenkin maiden hyvistä tuloksista voidaan ottaa opiksi. Skandinavian maihin tavanomaisesti painottuvan merkittävän elämään tyytyväisyyden rinnalla myös Puolassa ollaan monia naapurimaita tyytyväisempiä elämään, ja Espanjassa (ainakin vuonna 2011) keskimääräinen hyvinvointi ja hyvinvoinnin vähäiset erot vaikuttivat pitävän hyvin pintansa kriisistä huolimatta.

Hyvinvoinnin lisäämisen kannalta poliittiset painopisteet ovat tietojen perusteella hyvin selkeät: köyhyyden ja puutteen vähentäminen, työttömyyden torjuminen, vammaisten integroiminen yhteiskuntaan, työn ja perhe-elämän tasapainon edistäminen ja julkisten palvelujen laadun säilyttäminen.

Tiedoista käy myös ilmi, että sosiaalisten verkostojen ja suhteiden suojaaminen on tärkeää. Tämä merkitsee, että on otettava huomioon esimerkiksi työntekijöiden maantieteellisen liikkumisen lisääntymiseen liittyvät tahattomat sosiaaliset vaikutukset tai lisääntyneeseen eriarvoisuuteen liittyvä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja luottamuksen väheneminen.

Työolot vaikuttavat hyvinvointiin. Työntekijöiden siirtyminen lyhytaikaisista työsuhteista vakituisiin vaikuttaisi hyvinvointiin enemmän kuin työttömien siirtyminen lyhytaikaisiin työsuhteisiin. Ylitöihin puuttuminen lisäisi hyvinvointia.

Kaupunkien paikallishallinnot voisivat tarkastella maaseutua ja selvittää, mistä maaseudut saavat hyvinvointietua. Ympäröivällä luonnolla ja yhteisöllisyydellä on todennäköisesti osansa. Myös maaseutupolitiikalla olisi varmistettava, että maaseudulla asuville ihmisille olisi edelleen tarjolla töitä, jotta nämä voivat jatkaa maaseudulla asumista.

Liikunta edesauttaa hyvinvointia. Liikunnan lisäämisen tähtäviä toimia ovat liikuntatuntien lisääminen opetusohjelmassa ja aktiivisen matkustamisen mahdollisuuksien lisääminen.

Velkaantuneisuus vaikuttaa hyvinvointiin kielteisesti kaikilla vastaajilla – erityisesti pienituloisilla. Suojaavia toimenpiteitä siis tarvitaan.

Lisätietoja

Raportti "Third European Quality of Life Survey – Quality of Life in Europe: Subjective well-being" (Kolmas Euroopan elämänlaatututkimus – Elämänlaatu Euroopassa: Subjektiviivinen hyvinvointi) on saatavana osoitteessa <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1359.htm>.

Lisätietoja antaa tutkimusjohtaja Daphne Ahrendt, sähköposti: dap@eurofound.europa.eu.